

UNKARIN UUTISET

Magyar Hírek 2/2019

Tampereen Suomi-Unkari Seura ry:n jäsenlehti

29. vuosikerta

UNKARIN UUTISET

Magyar Hírek 2/2019

SISÄLLYS

Puheenjohtajan palsta	3
Ystävyyseurakuntamatka Unkariin	5
Helkan ja Juhanin kesän huippuhetkiä Unkarissa	10
Kielileirillä Békéscsabassa	15
Uusi tullivapaa avioliitto	21
Aggtelekin kansallispuisto	22
Unkarin kirjallisuuden lukupiiri jatkuu	29
Unkarin kielioppia helposti	30
Sugrifest 2019 -ohjelma	31
Ajankohtaista	33
Tampereen Suomi-Unkari Seuran hallitus 2019 ...	35
Muista!	36

KANSI: Békécsaban kielileiriläiset Irmeli Kniivilä ja Ferenc Boncz keskustelemassa Andrásyn kävelykadun päässä szegediläisen kuvanveistäjä Sándor Kliglin veistosryhmästä “Huviretkeläiset” (Kirándulók), joka paljastettiin v. 2006.

JULKAISIJA: Tampereen Suomi-Unkari Seura ry.

INTERNET: <http://www.suomiunkari.fi/osastot/wordpress/tampere>

TOIMITUKSEN OSOITE: Lindforsinkatu 16 A 40 33720 Tampere

TOIMITUKSEN SÄHKÖPOSTI: tor.takalo@gmail.com

VASTAAVA TOIMITTAJA: Tenho Takalo;

TOIMITUSNEUVOSTO: Irmeli Kniivilä, Jorma Perälä ja Helka Lumainen

PAINOPAIKKA: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy

29. vuosikerta Ilmestyy 2-4 kertaa vuodessa

Yhdistyksen tilinumero: **FI32 8000 2006 4310 26**

Puheenjohtajan palsta

Kesä 2019 alkaa taas pikkuhiljaa muuttua syksyksi, merkit ovat jo selvät. Eivät vain pihlajan marjat punerra, myös monet lehti-puut ovat muuttaneet väritystään, osa jo pudottanut lehtiäänkin, yöt ovat tummuneet ja säät viilenneet elokuun lopun, syyskuun alun helteistä ihan normaaleihin lukemiin. On siis aika aloittaa syysharrastukset! Monet innostuvat kesän ulkomaanmatkojen jälkeen opiskelemaan kieliä.

Valitettavasti Tampereen tienoon unkarin kielen opiskelijoille tuli kansalaisopistojen alkaessa ikävää tietoa, kun pitkään ohjelmassa olleet kieliryhmät eivät tänä syksynä voineetkaan jatkua. Jos kiinnostusta kieleen kuitenkin on, kannattaa ottaa yhteyttä Pirkan opistossa unkarin verkkokurssia vetävään Viktóriaan, jonka tiedot löydät hallituksemme sivulta tämän lehden lopusta. Verkkokurssi on varmaan monille uusi asia, mutta sitäkin kannattaa rohkeasti kokeilla. Vaikka tuollaisessa opiskelussa ei ole monille tärkeää ryhmän tukea, niin etuna siinä on, että voi opiskella paremmin omaan tahntiinsa.

Kesällä monet ovat taas käyneet Unkarissa, siksi pyysimmekin hallituksen jäseniä kertomaan omista Unkarin-kesän kokemuksistaan. Tästä lehdestä saat maistiaisia heidän matkoistaan ja kesänvietostaan.

Kesän aikana täällä Tampereella ja naapurikunnissa on vierailut myös monia

unkarilaisia. Kesäkuussa Hämeenlinnassa pidettyyn ystävyyskaupunkiseminaariin osallistuivat ystävyyskaupungistamme Miskolcista apulaispormestari **Péter Pfliegler** ja osastopäällikkö **Réka Nagy**. He tulivat seminaarin jälkeen myös Tampereelle ja saivat lyhyen vierailunsa aikana tuhdin paketin Tampereen asioista ja kehittämiskohteista. Tampereella ovat kesän aikana musisoineet ainakin kitarataiteilijat **Gábor Hart** ja **Tom Lumen**. Tuomiokirkossa esiintyi vaskimusiikkiorkesteri **Hungarian Brass Quintet** ja kulttuuritalo Laikuissa pitivät yhteisen korkeatasoisen konsertin jászberényiläinen **Székely Mihály Kórus** ja akaalainen **Sommelo**-kuoro johtajinaan **Erika Vlaszati** ja **Marjukka Manner**.

Unkari on kesän mittaan ja erityisesti heinäkuun jälkeen, kun Suomen EU:n puheenjohtajakausi alkoi, ollut monella tavalla negatiivisesti esillä Suomen lehdistössä. Samoin Unkarista on tullut tietoja tällaisesta ja tuollaisesta sanomisesta Suomen asioihin liittyen, onpa puhuttu jonkinlaisesta trollauksestakin. Tällaiset kirjoittelut eivät tietenkään ole hyvää mainosta kummallekaan maalle eivätkä ystävyysseuroillekaan.

Voimme ystävyysseuran jäsenenä omalta osaltamme vain pysyä asiallisina ja asiassa, oikaista vääriä tietoja ja kertoa, mitä itse olemme Unkarissa kokeneet. Mielestäni meidän Unkarin-ystävien on nyt taas pystyttävä näyttämään, että ystävyysseuramme

kestää monenlaiset törmäilyt. Onhan tähän Suomen ja Unkarin pitkään ystävyYTEEN ja ystävyysseurojenkin lähes 70-vuotisen taipaleeseen ehtinyt mahtua monenlaista politiikkaa ja tapahtumia!

Lähdemme siis reippaina syksyn tapahtumiin ja toimintaan! Ennen kuin tämä lehti ilmestyy, meillä on ollut jo yksi **Unkarin kirjallisuuden lukupiiri**. Viime keväänä aloitettu kokeilu koettiin hyväksi ja mielenkiintoiseksi ja niinpä sitä päätettiin jatkaa. Tänä syksynä paneudumme historiallisiin dekkareihin. Luemme **Vilmos Kondorin Budapest noir** -sarjaa. Ensimmäisenä luimme *Budapestin varjot* -kirjan; seuraavana 13.10. on vuorossa *Budapestin synnit* ja 17.11. vielä *Budapestin vakooja*. Näitä kirjoja lukiessa voimme kertailla Unkarin historiaa ja samalla Budapest, sen kadut ja kahvilat tulevat myös mukavasti esille. Lukupiirissä on rento tunnelma, ja sinne voi tulla, vaikka ei kirjaa olisi ehtinyt lukeakaan.

Emme ole unohtaneet **unkarilaisia ruokiakaan**. Suunnittelemme Kalevan kirkolle ruokientekopäiväksi lauantaita 16.11. klo 10 alkaen. Samassa paikassa eli Kalevan kirkolla pidetään myös perinteiset **myyjäiset** 30.11. klo 11–13. Silloin siellä voi ostosten lisäksi syödä tai ostaa unkarilaista gulassisoppaakin.

Pikkujouluakaan ei ole unohdettu. Sitä vietämme perjantaina 13.12. klo 17 eteenpäin Laikussa Lauri & Viita -tiloissa. Kaikkiin näihin toivomme sekä vanhojen että uusien jäsentemme mukanaoloa.

Suuremmalle yleisölle tarkoitettu jokasyksyinen sukukansapäivä, **Sugrifest** on tänä vuonna Laikussa sunnuntaina 20. loka-kuuta kello 11 lähtien. Mukana on edellisvuosien tapaan monenlaista ohjelmaa, ja eri

yhdistysten myyntipöydiltä löytyy mielenkiintoista ostettavaa, on kansallispukujen katselmus ja kansantanssiesityksiä eikä nälkääkään tarvitse nähdä – ainakin **Ferenc Vilisics** on alustavasti lupautunut myymään mausteisia makkaroitaan.

Kun kesällä juttelin Mikkelin ystävyyskaupungissa **Békéscsabassa** sikäläisten Suomi-ystävyysspiirin jäsenten kanssa, niin he kertoivat, että heinäkuussa pidetty **suomalais-unkarilainen kielileiri** sai myös heidän toimintaansa vauhtia, koska heidän piti suunnitella ja organisoida, missä opiskellaan ja asutaan sekä millaista vapaa-ajan ohjelmaa leiriläisille järjestetään. Hyvin he olivat suunnitelleet ja saaneet tiimityönä aikaan monenlaista, hyvin erilaista ja mielenkiintoista ohjelmaa.

Olemme toki omassa toiminnassammekin monta kertaa huomanneet, että yhdessä tekeminen on mukavaa, se lisää yhteenkuuluvuuden tuntua. Siksi pyydänkin entisiä ja erityisesti myös uusia jäseniä tulemaan rohkeasti mukaan yhteisiin tilaisuuksiimme nauttimaan yhdessäolosta ja yhdessäteemisestä!

Toivottelen itse kullekin oikein hyvää ja mielenkiintoista syyskautta!

Irmeli Kniivilä

Ystävyysseurakuntamatka Unkariin

Seurakuntamatkalla 12.6.–19.6.2019 oli kahdeksan osallistujaa: Salla, Riitta, Mauri, Markku, Helka, Mirja, Marjut ja Anna. Meitä johti Kalevan lähikirkkoalueen aluepappi **Salla Häkkinen**.

Kokoontuimme (12.06) Kalevan kirkon lähistön parkkipaikalle. Sieltä matkamme alkoi Tampere-Pirkkalan lentoasemalle, jossa odottelimme Ryanairin lähtöä. Perillä Budapestin lentokentällä olimme puoltapäivän ja siittä matkasimme vielä bussilla *Hotelli Unioon*.

Bussi ja kuljettaja olivat mukanaamme koko matkan ajan. Aamulla haimme evästä lähikaupasta, ja sitten meitä jo odottelikin Unkarin ystävämme **Piroska Csepregi**.

Lähdimme kohti **Miskolc**, jossa lounastimme ja katselimme kaupunkia. Miskolcissa oli kovin vilkasta, torilla raikui musiikki ja myyntikojuja oli pystytetty. Jokin polkupyöräilijöiden tapahtuma oli myös meneillään, koska pyöräilijöitä näkyi joka puolella.

Myöhemmin olimme luerilaisen seurakunnan vieraana, siellä kirkkoherra **Frigyes Sándor** esitteli kirkkoaan ja kuulumme hienoa kuorolaulua. Piha-alueella oli pitkät pöydät kukkuroillaan ruokaa niin kuin Unkarissa on tapana. Myös kuorolaiset ja muut paikalla olleet osallistuivat ruokailuun. Meillä oli sitten jo kiire tutustumisretkelle **Lillafürediin**. Olin ollut siellä vuotta aikaisemmin jopa yöstä, joten minä vain nautin muiden ihasteluista. Yövyimme *City Hotellissa*, joka on ennestään tuttu monilta vierailuiltamme.

Perjantaina (14.6.) oli lähtö **Sárszentlőrinciin**, mutta lounastimme vielä Budapestin

Ystävyyskaupunkisuhdetta vaalitaan: Tampereen portaikko Miskolcissa Mór Perczelin ja Lajos Aulichin katujen välissä.

puolella. Matkalla tutustuimme **Imre Makoveczin** suunnittelemaan kirkkoon **Paksissa**. Hänen suunnittelemiinsa rakennuksiin tutustuin jo aikaisemmalla Unkarin

matkalla kolme vuotta sitten. Sárszentlőrincissä meitä odotti kirkkoherra **Erzsi Csepregi** seurakuntalaistensa kanssa pitkien pöytien ääressä. Jälleen tarjoilupöytä oli

Seurueemme oli saanut majapaikakseen juuri valmistuneen *Gasthausin*, jonka kuistin varjossa voi helteisen päivän jälkeen levätä. Vasemmalla alla Györkenyin nuorten kansantanssiryhmä esiintymässä meille. Alla Györkönyin viinikellareiden tunnelmallista rivistöä.

kukkuroillaan ruokaa ja juomaa!

Seurueeseemme oli liittynyt mukaan myös kaksi Varpaisjärveltä saapunutta Unkarin-ystävä. Iltapalan jälkeen majoituimme lähikylään, **Györkönyiin**. Majapaikkamme *Wein & Speiz Gasthaus* oli vastavalmistunut ja osittain siksi vielä lievästi puutteellinen, mutta hyvin selvisimme. Alue oli vanhaa viinikellarialuetta ja kävelimme kellarirakennuksia katselemassa.

Erään kellarin edessä pestiin tynnyriä ja niinhän siinä kävi, että meidät kutsuttiin tutustumaan kellariin ja maistelemaan viiniä. Oli mukava kokemus, kun isäntä esitteli mielellään viiniviljelyä ja maistatti viiniä. Kellari oli rakennettu vuonna 1905, ja se on ollut saman perheen omistuksessa kolmessa polvessa.

Lauantaina (15.6.) tutustuimme lähiseutuun: kirjailija **Ervin Lázárin** ja **Sándor Petőfin** museoon sekä taiteilija **István Csókin** museoon, vanhaan kyläkouluun ja kahteen evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Lounaan söimme vanhaikodin ti-

loissa. **Varsádin** kylämuseossa nautimme kahvitarjoilusta sekä paikallisten ohjelmas- ta, jossa eri-ikäiset lapset ja aikuisetkin tanssivat kansallispuvuissaan vauhdikkaasti. Illallinen – hyvää ruokaa viineineen – nautittiin **Borjádissa Ákos Molnárin** perheen ravintolassa kukkulan rinteellä. Rakennuksen yhteydessä on vanha haulitorni. Sinne en kiivennyt, vaikka se oli huomattavasti mat- talampi kuin Tampereen haulitorni.

Sunnuntaina (16.6.) oli jumalanpalvelus Sárszentlőrincin kirkossa. Salla saarnasi suomeksi ja Erzsi unkariksi. Muutakin ohjelmaa oli mm. ehtoollinen ja laulua sekä erään 50 vuotta sitten kastetun henkilön muistohetki. Myöhemmin kuulumme kysei- sen henkilön säkkipillin soittoa.

Ohjelmassa seurasi perinteinen vierailu perheisiin. Minulle ja tyttärelleni Annalle oli suunniteltu vierailu perheeseen, jossa muun toiminnan lisäksi harrastetaan mehiläistarhausta, mikä on suvussa perinne. Söimme rouvan ja perheen kahden tytön

kanssa lounasta. Piroska oli mukana tulkki-
na ja tukena. Keskustelu sujui mukavasti.
Hunajaa tietenkin maisteltiin (sitä oli pur-
killinen myös lahjapussissa, jonka kukin
saimme myöhemmin), ja emäntä pyysi ko-
keilemaan hunajaa kahviin. Hyvinhän se sopi
siihenkin.

Myöhemmin kävimme lähistöllä ema-
litaiteilijan työpajassa, jossa oli ihailtavana
rundas valikoima erilaisia töitä. Siellä val-
mistettu kaulakoru oli mainitussa lahja-
pussissa, ja ostamani korvakorut sopivat sat-
tumalta hyvin yhteen. Kauniita emalitöitä
lähti monen matkalaisen mukaan.

Pappilassa oli jälleen runsas tarjoilu-
pöytä, pidettiin puheita, muisteltiin; kiit-
telimme myös saamastamme vieraanvarai-
suudesta. – Majapaikkaamme Györkönyiin
saavuimme vaiherikkaan päivän jälkeen.

Maanantaina (17.6.) lähdimme takaisin
Budapestiin, jossa oli opastettu kiertoajelu
ja lounas. Majoituimme jo tuttuun Hotelli

Unioon. Sitten oli vuorossa kauan haavei-
lemanani **Gellért-kylpylä**. Olihan se hieno
elämys, oli monenlaisia altaita sekä tarjoilu-
paikkoja niin kuin nykyään tapana on. Illalla
meitä odotti vielä Tonavan-risteily. Se oli
hyvin suunniteltu myös siksi, että näimme
upeasti kaupungin valojen syttyvän.

Tiistaina (18.6.) matkasimme sähkö-
junalla **Szentendreen**. Edellisestä käyn-
nistäni oli aikaa, joten voin todeta että kaup-
poja, ravintoloita ja katsottavaa oli runsaas-
ti enemmän. Yhdessä tutustuimme kirkkoon
sekä Marsipaanimuseoon.

Budapestissa söimme lounasta upeas-
sa erittäin monipuolisessa ravintola *Tró-
feassa*. Illalla vierailimme Piroskan kodis-
sa. Nautimme naposteltavaa virvokkeiden
kera sekä kertoilimme itsestämme, joten tu-
tustuimme toisiimme entistä paremmin.

Keskiviikkona (19.6.) oli aika pakata
matkalaukut. Kävelimme vielä **Csepregin**
sisarusten, Piroskan ja Mártan johdolla *Vaci*

Ylhäällä vasemmalla Csepregien sisarusparvi, Márta, Erzsi ja Piroska. Heidän keskellään (toinen vasemmalta) matkanjohtajamme Salla Häkkinen.

Yllä Unkarin holokaustin muistomerkki, "Kengät Tonavan rannalla". Se paljastettiin 16.4. 2005. – Päivä oli nimetty Unkarin holokaustin muistopäiväksi vuonna 2001, sillä tuona päivänä vuonna 1944 ryhdyttiin silloisen Koillis-Unkarin juutalaisia kokoamaan gettoihin. Taideteoksen suunnitteli ohjaaja Can Togay yhdessä kuvanveistäjä Gyula Pauerin kanssa.

utcalla ja Márta kutsui meidät nauttimaan virvokkeita kadun varrella sijaitsevaan kotiinsa. Ehdimme vielä tutustua holokaustin muistomerkkiin nimeltä **Kengät Tonavan rannalla** ja poikkesimme katsomaan upeaa *Pyhän Tapanin Basilikaa*.

Takaisin hotellille alkoi olla jo kiire, sillä lentokentälle lähtö oli edessä. Lentokenttää lähestyessämme jouduimme ankaran ukkosmyrskyn keskelle. Ukkosta ja sadetta riitti pitkään. Tsekkasimme itsemme sisään lennolle, mutta jouduimme seisomaan lähes tunnin isossa hallissa melkein lätäköissä ukkosen laantumista odotellen. Vielä koneeseen päästyämme odottelimme tunnin verran ennen kuin nousimme ilmaan. Itse olin kuitenkin tyytyväinen, että ukonilmalla pysyimme maassa. Onneksi tällaiset hankaluudet unohtuvat nopeasti.

Meillä oli todella antoisa ja hyvä matka ja ihanat matkalaiset. Lämpimät kiitokset matkan onnistumisesta myös ystävillemme Erzsi, Márta ja Piroska Csepregille!

Marjut Huhtinen

Helkan ja Juhanin kesän huippuhetkiä Unkarissa

“Kesä on mennyt taas nopeasti, mutta onneksi Unkarissa on vielä syksylläkin kauniita ja lämpimiä päiviä. Niitä lähemme nyt syyskuun puolivälissä kokemaan Unkarinkotiimme.” – Näin kertoivat noki-alaiset Helka ja Juhani Lumiaiainen tämän jutun saatesanoiksi.

Kun toukokuussa saavuimme Unkarin **Bajánsenyen** talollemme, niin siellä pihallamme nättiä kukkiva pieni sinisade otti meidät kauniina vastaan. Yksi päärynäpuumme oli kuollut talven aikana, joten taimikaupasta ostimme uuden tilalle.

Meiltä noin parinkymmenen kilometrin päässä on **Körmendin** kaupunki, joka on Heinäveden ystävyyskaupunki. Tänä kesänä pääsimme Körmendiin kahden näyttelyn avajaisiin: 17.5. oli **Éva Luostarisen** maa-lausten näyttely ja 9.7. Heinävesi 150 vuotta -valokuvanäyttely. Körmendin ystävien kanssa vietimme pihassamme vielä yhteistä juhlapäivää 22.7. Siellä körmendiläiset opettivat meille, miten tehdään aitoa unkarilaista gulassikeittoa. Naapureiden ja Körmendin ystäviemme kanssa nautittiin hyvää keittoa ja myös kahvipöydän antimet maisuivat meille kaikille.

Tytär lapsineen oli viettämässä lomaa luonamme. Heidän kanssaan kävimme Tonavan varrella **Szentendressä**, joka on noin

20 kilometriä Budapestista pohjoiseen. Pienet kävelykadut, joiden varrella on useita pieniä kauppoja, houkuttelevat monenlaisiin ostoksiin. Itselleni mieluisin oli *Kovács kékfestő* -kauppa, jossa myydään unkarilaista sinipainantakangasta ja siitä tehtyjä tuotteita. Kiertomatkamme jatkui Szentendrestä kohti **Visegrádia**, jossa on keskiaikainen, hienosti entisöity rauniolinna (rakennettu vuonna 1323). Sieltä korkealta linnanmuurilta on kauniit ja upeat maisemat Tonavan mutkaan.

Esztergom oli seuraava kohteemme, kaupungin maamerkki on vuonna 1820 valmistunut klassinen basilika, Euroopan kolmanneksi suurin kirkkorakennus. Tietysti 6-vuotias **Amelia**-lapsenlapsemme halusi muiden mukana kiivetä kapeita ja vaarallisia rappuja ihan kupolin näköalatasanteelle asti. **Visegrád** sekä myös Esztergom ovat joskus olleet Unkarin pääkaupunkeja. Näissä kaupungeissa olisi ollut katseltavaa

Bajánsenyen kotimme valmiina ottamaan vastaan körmendiläisiä ystäviä ja naapureita. – Viereisessä kuvassa perinteisiä sinipainantakankaita valmistavan ja myyvän Kovácsin perheen myymälä Szentendren Bogdányi-kadulla.

Yläkuvassa Mária Valéria -silta Esztergomín Prímás-saaren ja Slovakian Párkányin välillä. Silta valmistui 1895, mutta vetäytyvät saksalaiset räjäyttivät sen 2. maailmansodassa vuoden 1944 lopulla. “Tynkäsilta” rakennettiin uudelleen ja otettiin käyttöön. 2001. Vasemmalla kuva Hévízin kuuluisasta kylpylä-alueesta vieraineen. Oikealla Dávid Tóthin suunnittelema Sissi-kuningattaren patsas Keszthelyissä. Se paljastettiin vuonna 2014 osana Balatonin ranta-alueen kehittämissuunnitelmaa.

enemmänkin, mutta seuraavalla kerralla enemmän.

Suomalaisten täytyy tietysti päästä uimaan helteisenä kesäpäivänä. Kylpylähäpöntki **Héviz** olimme kuulleet kehuttavan, niinpä lähdimme tutustumaan tähän suosittuun kohteeseen. Siellä oli paljon väkeä, jopa parkkipaikan saaminen vaati muutaman ylimääräisen kierroksen pysäköintialueella ennen kuin paikka autolle löytyi. Kannatti käydä, kokemus oli mielenkiintoinen, onhan Héviz Euroopan suurin ja maailman toiseksi suurin termaalivesiallas. Uiminen vulkaanisessa järvässä oli raskasta, koska vesi on niin mineraalipitoista. Uimista ei tosin suositellakaan, vaan siellä kellutaan uima-

renkaan varassa ja nautitaan veden parantavista vaikutuksista. Pienille lapsille oli oma uima-allas, jossa he saivat peuhata ja sukella mielin määrin. Näimme siellä myös Hévizin kuuluisat punaiset lumpeenkukat.

Keszthelystä löysimme myös hyvän rannan, jossa lapsenlapset saivat turvallisesti viettää päivän uiden sekä välillä juoksentellen ja kiipeillen rannan leikkiuistossa. Paikalliseen tapaan söimme rannalla juustolla päällystettyä, rasvassa paistettua *lángosia* – ja kyllä se oli hyvää!

Kävimme myös **Sloveniassa**, sillä taloltamme on Slovenian rajalle vain 5 kilometriä. Siellä on helppo seurata kauppoissa hintojen eroja Suomeen verrattuna, koska Slovenian valuutta on myös euro. Meiltä on vain 30 kilometriä kaupunkiin nimeltä **Murska Sobota**, jossa on asukkaita n. 20 000. Joka lomareissullamme käymme siellä, jos ei muuten niin ostamassa italialaista parmesaanijuustoa, joka on siellä paljon halvempaa. Tänä kesänä kävimme Sloveniassa myös **Lendavassa Winehouse Cuk** -nimisessä viiniravintolassa. Omistajaperheellä on 27.000 viiniköynnöstä, joten ruoan kanssa tarjottava viini oli tietysti omaa tuotantoa. Se oli mielenkiintoinen ja kaunis paikka, jonne johti mutkainen ja kapea tie vuoristoisessa maastossa.

Poikamme perheessä on ollut vaihto-oppilas **Nagykanizsasta**. Hän oli sattumalta nyt Unkarin kodissaan ja saimme hänet oppaaksi kaupungille. Nagykanizsa on ihana

“Aviovaimot ostoksilla” on nimeltään oheinen kaposvårilaisen Rita Sörösin tekemä luonnollista kokoa oleva patsasryhmä Nagykanizsan keskustassa. Patsas paljastettiin tänä vuonna vapunaattona ja kaupunkilaiset kuvaavat innoissaan toisiaan näiden 1800-luvun lopun porvarisrouvien kanssa.

kaupunki, jonka keskustassa on useita kauniita rakennuksia, iso suihkukaivo ym. Lapsien mielestä parasta oli kuitenkin kaupungin suosittu jäätelökioskin antimet.

Toki kiertelimme omissa kylässämme, kävimme syömässä läheisessä ravintolassa ja teimme kävelylenkkejä. Pistäydymme katsomassa melkein naapurissamme olevaa kaunista puutarhaa ja pihaa; sinne omistaja on tehnyt pienen linnankin, jossa kaksi kilpikonaa asustelee. Sitten tapasimme tietenkin muita naapureitamme ja juttelimme kuulumisiimme puolin ja toisin.

Bajánsenyen päiviimme sisältyi myös ruohonleikkuuta, ostoksilla käyntiä, pihamaan kunnostusta sekä pyykin pesua ja sen

kuivatusta raikkaassa ulkoilmassa. Oman aikansa otti myös kurkkujen säilöntä ja aprikoosihillon valmistaminen. Luumujakin saimme, joten hilloa ja mehua valmistui myös Suomeen tuotavaksi. Ruokaa laitoimme useimmiten grillaten, ja päivän päätteeksi oli saunomista omassa saunassaan. Tänä kesänä saimme valmiiksi myös saunakamarimme, johon teimme uuden lattian ja maalasimme seinät. Uudet verhot teinkin siitä sini-sestä Unkari-kankaasta!

Syys-lokakuussa saamme vielä poimia ihanat rypäleemme ja tehdä niistä maittavaa ja terveellistä höyrymehua. Odotamme, saammeko tänä vuonna saksanpähkinöitä; parina edellisenä vuotena on ollut niin huono pähkinäsato, että on tarvinnut turvautua kaupan tuotteisiin. Naapuri on lahjoittanut meille usein sekä ufo-kurpitsaita että myös komeita myskikurpitsaita; niistäkin saamme säilöttyä herkullisen pehmeää kurpitsahilloa talven varalle. Nyt meillä on siis vielä yksi Unkarin-matka tänä vuonna edessä!

Helka Lumiainen

Kielileirillä Békéscsabassa

Budapestin **Kalevala Ystävyyspiiri** on järjestänyt kaksikielisiä kielileirejä jo aivan 1990-luvun alusta lähtien. Niitä on ollut Unkarissa mm. **Balatonfüredissä, Sziget-szentmiklósissa, Veszprémissä, Tapolcassa, Zalaegerszegissä** ja Unkarin ulkopuolella **Olustveressä** Virossa, **Brassóssa** Transilvaniassa ja **Lempäälässä**.

Kaikki Unkarissa järjestetyt kielileirit ovat tähän asti olleet Länsi-Unkarissa, vasta nyt tultiin Itä-Unkarin puolelle, Mikkelin ystävyyskaupunkiin **Békéscsabaan**. Kaupunki sijaitsee Békésin läänissä Kaakkois-Unkarissa, suhteellisen lähellä Romanian rajaa. Kaupungin asukasluku on nykyisin hie- man yli 60000. Kaupungissa elää vähemmistö- nä myös slovakinkielisiä, joita tuli maa- han 1700-luvun alkupuolella. He ovat evan- kelis-luterilaisia, ja kaupungissa onkin kak- si kaunista luterilaista kirkkoa.

Békéscsaba on tyyppinen maalaiskau- punki, jonka kauniissa keskustassa on vil- kas kävelykatu monine kahviloineen ja jää- telökioskeineen. Kaupunki on kuuluisia maustetusta makkarastaan, kolbászistaan. **Csbai kolbász**in tuntevat kuulemma kaik- ki makkaranystävät. Sen kilpailija on naapu- rikaupungin **Gyulan** makkara, **Gyulai kolbász**.

Kaksiviikkoista kielileiriä pidetään joka toinen vuosi heinäkuun toisella puolis- kolla. Tänä vuonna leiriaika oli 14.–28.7. Asuimme ja opiskelimme melko keskellä

kaupunkia olevassa entisessä kasarmissa, joka oli muutettu kouluksi ja asuntolaksi. **Gyula Andrásy** -lukion poikien asuntolan kuuden hengen huoneet ja käytävän varrella olevat vessa- ja suihkutilat ensin ehkä hie- man epäilyttivät, mutta kuutta henkeä ei mis- sään huoneessa asunut eikä jonoja suihkuun- kaan syntynyt.

Leiriohjelma mukaili entisiä käytän- töjä: aamiaisen jälkeen oli neljä oppituntia, sen oli jälkeen puolen tunnin laulutuokio, jolloin ensimmäisellä viikolla laulettiin un- karilaisia lauluja, toisella viikolla suomalaisia. Lounaan jälkeen ja viikonloppuna oli järjestettyä yhteistä ohjelmaa, välillä vapaa- takin. Békéscsaban **Suomi-ystävyyssiiri** oli ahkerasti mukana näissä ohjelmissa. Kä- vimme mm. yhtenä iltana iltakonsertissa Gyulan linnassa, toisena Békéscsaban suu- ressa ja äskettäin upeasti kunnostetussa lu- terilaisessa kirkossa.

Perusteellisella kaupunkierroksella opas näytti tärkeimmät kohteet ja kertoi kau- pungin historiasta. Kauniissa kaupunginta- lossa katselimme filmin kaupungin kehityk- sestä, maisteltavaksi siellä tarjottiin tietys- ti kolbászia, mutta myös toista kaupungin erikoisuutta: **Pemetefü**-nimisiä viiden yrtin pastilleja, joita saa ostaa paikallisesta ap- teekista.

Viikonlopun retkellä tutustuimme vie- lä paremmin turistien suosimaan Gyulan kaupunkiin, mm. sen 1300–1400 -luvulla

Osa kurssilaisista valmistautumassa
"geokätkentään" Széchenyin puistossa,
Postelekin vapaa-aikakeskuksessa.

Yllä vasemmalla "kolmen Körös-joen" helteinen risteily on päättymässä, kaikki ovat janoissaan, mutta iloisia. Transilvaniasta tuleva Körös laskee Suurta tasankoa eli Alföldiä halkovaan Tisza-jokeen.

Alakuvassa makkaranvalmistusta A:sta Ö:hön. Suuressa purtilossa on karkeaa jauhelihaa (n. 10 kg), siihen sekoitetaan mausteet ja seoksesta pyöritellään ison hevosenkakkaran kokoisia pyöryköitä, jotka ajetaan lihamyllyllyn lävitse ohueen suoleen ja kypsytetään kiehuvässä öljyssä. – Heli Alaja, Tenho Takalo ja leirin johtaja Valéria Simon tekemässä pyöryköitä, Judit Bodnár ja "makkarantekokurssin" opettaja seuraavat.

rakennettuun punatiiliseen linnaan, linnan vieressä olevaan ja äskettäin hienosti kunnostettuun **Almásy**-suvun kartanoon. Osa ehti kuumana kesäpäivänä nauttia runsaan lounaan lisäksi myös Gyulan kylpylän tervehdyttävistä vesistä.

Suomi-ystävät järjestivät meille myös laivamatkan kolmen **Körös-joen** (Sebes/Nopea, Fehér/Valkoinen ja Fekete/Musta) yhtymäkohtaan. Kokeilimme niin ikään "geokätkentä" Széchenyin puistossa, jossa meille avautui mahdollisuus hauskan etsinnän myötä pieninä sekaryhminä tutustua paremmin sekä alueen historiaan että Unkarin luontoon, mm. kasveihin, lintuihin yms.

Kuuluisa unkarilainen taidemaalari

Lukio, jonka asuntolassa asuimme, oli saanut nimesä kreivi Gyula Andrásyn (1823–1890) mukaan. Hän toimi mm. kaksoismonarkian ulkoministerinä 1871–1879.

Alakuvassa paprikoita; toripäivinä viljelijät tulivat myymään kypsyviä hedelmiään, kuten persikoita ja aprikooseja, mutta myös juureksia ja marjoja – ja tietysti paprikoita..

Mihály Munkácsy on asunut lapsuus- ja nuoruusvuosinaan Békéscsabassa, ja siellä on hänen nimeään kantava museo ja muistotalo.

Emme jääneet paitsi Unkarin rikkaasta ruokakulttuuristakaan, sillä yhtenä iltapäivänä valmistimme Kollabor-elämyskeskuksen keittiössä usean mestarin opastuksella 6–7 sorttia *lecsóta*, eräänlaista vihannesmuhennosta, joissa osassa oli toki kuuluisaa kolbásziakin. Makkaran valmistuksesta saimme käsinkosketeltavan opastuksen vielä viimeisenä iltana, kun Suomi-ystävät veivät meidät **Kolbász-klubiin**, jossa vaihe vaiheelta opetettiin tekemään kolbászia, ja myöhemmin illalla näitä tekeleitä tietysti maisteltiin.

Leiriä suosi koko ajan helteinen unkarilainen kesää – sadetta ja ukkosta ei tainnut olla kuin viimeisenä lähtöä edeltävänä yönä. Osa leiriläisistä ehti piipahtaa myös Békéscsaban kylpylässä, jossa on kuulemma samaa tervehdyttävää vettä kuin Gyulassakin; kylpylänautinnon saa Békéscsabassa vain huomattavasti halvemmalla kuin turistien suosimassa Gyulassa.

Luulen, että kaikki leirillä olleet olivat tyytyväisiä leiriin. Opetusryhmiä oli yhteensä neljä: kaksi kummallekin kielelle. Unkaria opettivat **Valéria Simon** ja **Judit**

Békéscsaban kaupungin lävitse virtaa kanaava, joka laskee Körös-jokeen. Näin idyllinen se saattaa olla kesäiltana.

Andrássy on yksi kaupungin pääkaduista, mutta se ei ole moottoriajoneuvoliikenneväylä, sillä pohjoisosa on kävelykatu. Kadun varrella ja risteyksissä on aukioita, pieniä keittäitä, kuten tämäkin kohtaamispaikka kukkaistutuksineen.

Ott, suomea **Sanna Manner** ja **Tapio Hokkanen**. Itse olen ollut leirillä useamman kerran opettajana, nyt olin ensimmäistä kertaa opiskelijan roolissa – ja täytyy sanoa, että nautin siitä!

Békéscsaban Suomi-ystävät olivat siis ahkerasti mukana vapaa-ajan ohjelmissa ja minusta he onnistuivat tässä oikein hyvin. Saimme näyttävän katsauksen kaupungin ja ympäristön elämästä ja luonnosta. Suomi-ystävien puheenjohtajan mukaan tämä yhteistyö teki myös heille hyvää: se sekä aktivoi heitä että opetti tekemään tiimityötä. Leirin lopussa esitettiin toive, että leiri järjestettäisiin kahden vuoden kuluttua uudelleen Békéscsabassa. Toivoa sopii, että näin tapahtuu.

Yllä jyhkeän Gyulan linnan kattorakenteita. Se oli merkittävä linnoitus turkkilaissotien aikaan, me seurasimme linnan sisäpihalla etno- ja kansanmusiikkifestivaalia.

Tärkeää olisi kuitenkin saada laajemmalti tietoa leviämään tästä hyvästä ja monipuolisesta kielileiristä, jotta useammat suomalaiset ja unkarilaiset sukukielen harastajat löytäisivät Kalevala Ystävyyspiirin kielileirille, pääsisivät opiskelemaan toisen maan kieltä ja kokemaan mukavaa unkarilaista leirielämää.

Irmeli Kniivilä

Uusi tullivapaa avioliitto

Suomalais-unkarilaisena yhteistyönä vuonna 1980 valmistui elokuva *Tullivapaa avioliitto*. Sen ohjasi unkarilainen **János Zsombolyai** ja päätähtinä olivat unkarilainen **Mari Kiss** ja suomalainen **Tom Wentzell**. Elokuvan juonen mukaan unkarilainen nainen haluaisi päästä käymään poikaystävänsä luona Ruotsissa, mutta tulla kuitenkin aina välillä takaisin Unkariinkin. Tuohon aikaan se olisi ollut vaikeaa, siksi ratkaisuksi keksittiin kulissiavioliitto suomalaisen liikemiehen kanssa. Asia olisi ehkä jotenkin onnistunutkin, mutta kävi niin, että pari rakastuikin toisiinsa.

Samoin kävi myös toisessa, **Arankan** ja **Tenhon** tarinassa. Molemmat harrastivat tahollaan suomen/unkarin opiskelua. Aranka oli nähnyt filmin, ihastunut niin filmiin, mutta ennen kaikkea kieleen ja maahan. Hän alkoi opiskella suomea ja hankki monia suomalaisia kirjeenvaihtokavereita.

Myös Tenho oli alkanut opiskella yliopistossa unkaria – ehkä näyttääkseen itselleen ja suomea opiskeleville opiskelijatutuilleen, että kieltä voi oppia, mutta ennen kaikkea syventääkseen Unkarin historian tuntemustaan.

Vuodet ja vuosikymmenet kuluivat, molemmat harrastivat kieltä omilla tahoillaan enemmän tai vähemmän innokkaasti. Aranka oli liittynyt Budapestissa perustettuun *Kalevala Ystävyyssiiriin*, toimipa het-

ken aikaa sen sihteerinäkin – jatkoi kirjeenvaihtoa suomalaisten ystävien kanssa ja kävi muutamia kertoja Suomesakin.

Myös Tenho kävi Unkarissa, oli siellä myös puolisen vuotta stipendiaattina ja toimi innokkaasti *Suomi-Unkari Seurassa* olleen Tampereen Suomi-Unkari Seuran kantavana jäsenenä ja puheenjohtajana vuosikymmeniä.

Kesällä 2015 Unkarin länsiosassa, **Zalaegerszegissä** pidettiin Kalevala Ystävyyssiiriin kaksikielinen ja kaksiviikkoinen kielileiri. Tenho oli käynyt näillä leireillä jo aikaisemminkin, Arankalle se oli ensimmäinen kerta.

Kielileirin päättyessä Tenho kysyi Arankalta, saisiko hänelle kirjoittaa. Aranka antoi luvan, ja kun väärän osoitteen jälkeen oikea osoite oli löytynyt, oli Aranka saanut vielä yhden suomalaisen kirjeenvaihtokaverin lisää. Sähköpostit alkoivat kulkea, skype pelittää!

Kesällä 2017 Aranka ja Tenho saapuivat Zalaegerszezin kielileirille jo kihlaparina. Tänä kesänä Tenho tuli **Békéscsaban** kielileirille tuoreena Budapestissa vihittynä aviomiehenä, Aranka oli jäänyt Budapestiin töihin, jotta voisi elokuussa lomallaan tulla avioliiton siunaamistilaisuuteen ja suomalaisen hääjuhlaan **Tampereelle**.

Tampereen tilaisuuteen ja hääjuhlaan kutsuun myöntävästi vastanneita oli runsaas-

ti: oli Arankan suomalaisia kirjeenvaihtokavereita, Tenhon sukulaisia, entisiä työkavereita ja meitä suomiunkariseuralaisiakin ainakin pari pöydällistä. Kaikki me iloitsimme ja iloitsimme tästä uudesta tullivapaasta avioliitosta. Olemme iloisia, että olette löytäneet toisenne. Toivottavasti yh-

teinen elämänne löytää hyvät ja suotuisat puitteet: pääsette nauttimaan sekä Suomes- ta että Unkarista, kielestä, kulttuurista – kai- kesta mahdollisesta hyvästä ja kauniista!

Sydämellisen lämpimät onnittelut!

Irmeli Kniivilä

Aggtelekin kansallispuisto ja pohjoisen rajaseudun lumo

Aggtelek on varmaan useimmille Unkarin- ystäville tuttu nimi. Tiedetään Aggtelekin tippukiviluolat ja Aggtelekin kansallispuis- to. Ne ovat jossain Unkarin pohjoiskolkassa Slovakian rajalla. Ja kuuluvat UNESCO:n maailmanperintöön. Mutta moniko siellä on oikeasti käynyt?

Itselfäni siihen meni 20 vuotta: ensim- mäisen kerran kävin Unkarissa kesällä 1999 ja Aggtelekin vuoro oli kesäkuussa 2019. Käynti kannatti. Ainoa varjopuoli on syrjäi- nen sijainti.

Aggteleki Nemzeti Park eli Aggtele- kin kansallispuisto sijaitsee Borsod-Abau- j-Zemplénin läänissä Pohjois-Unkarin keskivuoristossa (*Észak-középhegység*). Budapestista matkaa kertyy suorinta reit- tiäkin 200 kilometriä, Miskolcista reilut 50 kilometriä, joten ilman omaa autoa matkaan kannattaa varata kokonainen päivä.

Puisto on perustettu 1985, ja sen pin- ta-ala on 200 neliökilometriä. Se on ennen kaikkea geologinen suojelualue: puiston tär- kein nähtävyys ovat sadat tippukiviluolat. Suurin luolista on 25 kilometrin pituinen **Baradla–Domican** luolajärjestelmä. Do- mican sisäänkäynti on Slovakian puolella. Unkarin puolella ovat Aggtelekin kylän ja Vörös-tón vierailukeskukset.

Jósvafő ja Merensilmäke

Valitsimme majapaikaksi Booking.com-pal- velusta **Tengerszem Hotelin** Jósvafőn kyl- lässä. Komea vuoristohotellimainen ulkoa- su kätki sisäänsä hyvin vaatimattoman huone- nen. Booking.com-asiakkaina saimme hei- kon äänieristyksen sekä pienen ja pimeän

huoneen, jonka ikkunan edessä kohoasi hotellin takana oleva ryteikköinen mäenrinne. – Seuraavalla kerralla otamme lapset mukaan ja varaamme näköalahuoneen neljännestä kerroksesta!

Hotellissa on kohtalaisen tasokas ravintola. Tarjolla on pohjoisunkarilaisia erikoisuuksia, esimerkiksi erilaisia riista- ja kalaruokia, joiden lisukkeena tarjotaan tattaria. Hotelliaamiainen ravintolassa on runsas ja monipuolinen. Asiakkaita ravintolassa riitti sekä lounasaikaan että illemmallakin.

Parasta Tengersizemissä oli sen otollinen ja luonnonkaunis sijainti. Opastettu luolareitti Vörös-tólta päättyy aivan hotel-

“*Merensilmäke*”, tengersizem (yllä) on hotellin viereinen turkoosi patoallas.

lin pihapiiriin. Hotellin vierestä alkavat patikkapolut Vörös-tón luolakeskukseen, **Jósvafön** kylään sekä Siniselle polulle, jota pitkin voi patikoida Unkarin päästä päähän.

Hotellin alapuolella olevassa metsässä solisee luolasta alkunsa saava puro. Se laskee pieneen patoaltaaseen, joka on saanut turkoosin värinsä vuoksi nimekseen Tengersizem eli ”Merensilmäke”. Metsäpolkua pitkin pääsee kymmenessä minuutissa Jósvafön kylään. Maalauksellisen kauniissa kylässä voi ihailia keskiaikaista kirkkoa ja kotiseutumuseota (*tájház*) sekä van-

Yllä Jósmafön reformoidun kirkon myöhäisbarokkia edustava kellotorni.

Viereisellä sivulla vanha juutalainen hautausmaa. Kylän juutalaisyhteisöön kuului noin 30 henkeä. Vuonna 1944 kaikki joutuivat lähtemään kylästä eikä yksikään pällannut. Vuonna 1994 hautausmaa kunnostettiin Raul Wallenberg-säätiön tuella.

han kyläkeskuksen läpi virtaavaa puroa. Kylän laidalla, jyrkässä rinteessä oleva hautausmaa sekä historiallinen juutalaisten hautausmaa ovat myös kiinnostavia kohteita.

Maan uumeniin

Tengerszem Hotelin vieraat saavat kupongin, jolla saa reilun alennuksen opastetuille luolakävelyille. **Vörös-tón** luota lähtevä luolaretki päättyy aivan Tengerszem Hotelin viereen, joten valitsimme sen. Tengerszemiltä halukkaat pääsevät autokyydillä takaisin Vörös-tón parkkipaikalle. Itse päätimme kävellä Tengerszemiltä Vörös-tólle keltaisella merkittyä luontopolkua. Matkaa on kolmisen kilometriä, aikaa meni reippaalla

tahdilla puoli tuntia.

Keskipitkä luolakierros (*vörös-tói középtúra*) lähtee Vörös-tólta kesäisin klo 10, 12, 14 ja 16, talvikaudella klo 11 ja 14. Käveltävä matka on 2,3 km ja kierros kestää vajaat kaksi tuntia. Luolassa kulkemisesta on tehty mahdollisimman helppoa, sillä koko reitti on päällystetty betonilla. Ainoastaan alussa pitää selviytyä melkein 300 askelman pituisista portaista 47 metrin syvyyteen, mutta jos niistä selviää, selviää myös loppumatkasta.

Kesähelteellä luolaretki on mukavan virkistävä, sillä maan alla on jatkuvasti +10 asteen lämpötila ja ilmankosteus 100 %. Kesälläkin kannattaa siis pukeutua lämpi-

mästi.

Maan alla edetään rauhallista kävelyvauhtia. Reitti noudattelee ”Styks-virran” uomaa, mutta siinä virtaa vesi vain sateisimpina aikoina. Vörös-tólta Aggtelekin suuntaan ulottuu vajaan seitsemän kilometrin luola. Oppaan mukaan pitkällä reitillä on joskus järjestetty opastettuja, viisi tuntia kestäviä retkiä.

Luolaston merkittävimmillä tippukivimuodostelmille on annettu kuvaavia nimiä. Joukossa on ”kukka-kaali”, ”lohikäärme”, ”raiteilta suitsunut veturi”, ”täytekakku”, ”itkuraita” ja massiivinen ”Tähtitorni”. Reitin huipennuksena on luolaston suurin sali, 120 metriä pitkä ja jopa 30 metriä korkea Jättiläisten sali eli *Óriások terme*. Siellä meille järjestetään tietokoneella ohjattu valo- ja musiikkiesitys. Samalla pääsemme kokemaan täydellisen pimeyden. Elämys jättää nöyrän ja kiitollisen olon.

Paluu maanpinnan paahteeseen ja valoon on elämys sekini. Mieltä askarruttaa, millaista työtä luolaston tutkiminen 1700- ja 1800-luvulla on ollut, kun luolan pohjalta ei ole ollut tasaista betonilattiaa ja valaistuksena on käytetty soihtuja tai himmeästi lepattavia lyhtyjä.

Lyhyempiä seikkailuja

Jos ei halua kuluttaa kahta tuntia maan alla, Tengersizemiltä pääsee tunnin mittaiselle lyhyelle kierrokselle (*jósvafői rövidtúra*) klo 11 ja 16, talvikaudella klo 12. Retki on 1,4 kilometriä pitkä ja sen aikana käydään Jättiläisten salissa ja palataan Tengersizemille.

Tengerszem Hotelin luona voi tustua myös näyttelyyn luola- ja karstitutkija Hubert Kesslerin elämäntyöstä (*Kessler Hubert emlékháza*). Talo on avoinna klo 8–16.

Kolmas mahdollisuus luolaseikkailuun on Aggtelekissä, tunnin mittainen aggteleki rövidtúra. Kesällä lähtöjä on viisi päivässä (klo 10, 12, 13, 15 ja 17), talvikaudella kolme (klo 10, 13 ja 15).

Mekin kävimme uteliaisuusisamme Aggtelekissä, koska olimme sitä mieltä, että käydään Aggtelekin kansallispuistossa, pitää käydä myös itse Aggtelekin kylässä. Asutuskeskus on luonnonkauniilla paikalla, mutta itessään se on varsin vaatimaton 500 asukkaan kylä. Luolan pääsisäänkäynti on kyläkeskuksen ulkopuolella.

Aggtelekin Baradla Kemping és Turistaszállóssa voi teltailla tai vuokrata mökin. Kylässä on myös jokunen pieni pensionaatti sekä joka toinen kotitalous näkyi tarjoavan *szoba kiadó* -majoitusta. Aggtelekin luolansuun vieressä meidät yllätti turistiryssä rasvanhajuisine pikaruokakojuineen ja rihkamakauppiaineen. Lisäksi kansallispuiston oma 1980-luvulla rakennettu vierailukeskus oli jo parhaat päivänsä nähnyt.

Karhuja, mäyriä ja villisikoja

Tengerszem Hotelin takana olevalla harjanteella on eri vaelluspolkujen risteys. Siellä voi lähteä valtakunnalliselle Siniselle reitille eli *Kéktúralle*, jota pitkin voi pati-

Baradla-luolan “Lohikäärmeenpää” muistuttaa muistuttaa nykykatsojan mielestä enemmänkin delfiiniä.

Yllä oikealla: Maailman suurimman kirjan tehnyt yrittäjä Béla Varga on rakennuttanut Szinpetrin kylässä mäenrinteeseen myös valtavan salamanterin.

koida itään **Hollóházaan** ja **Sátoraljaúj-helyyn** tai länteen aina Itävallan rajalle asti.

Tätä reittiä voi reipas turisti kävellä Jósmafösty Aggtelekiin: polun pituus on 5,1 km, aikaa kannattaa varata vähintään tunti ja

40 minuuttia. Itse kokeilimme polkua viimeisenä iltana. Marssimme harvassa lehtimetsässä vuorenrintettä ylöspäin. Matkalla näimme mäyrän iltatoimissaan, ja juuri ennen kuin pääsimme kukkulan laelle, vastaan tuli villisikalauma.

Näimme metsänpohjaa tonkivat porsaasat noin 50 metrin päässä, mutta kun jostakin vielä lähempää kuului emakon matala tuhahdus, peräännyimme varovasti samaa tietä kuin olimme tulleetkin. Karhulta onneksi välttyimme, vaikka alueella oli tehty karhuhavaintoja.

Patikkaretkille kannattaa ottaa hyvät kengät, sillä maasto on vaihtelevaa ja polut paikoin kivisiä ja jyrkkiä. Erityisesti kesällä liikuttaessa pitää vettä olla mukana, vaikka lähtisi vain puolen tunnin pyrähdykselle.

Rajaseudun kätkettyjä ihmeitä

Heti kun Miskolcin ja Kazincbarcican teollisuuskeskukset jäävät taakse, matkailija huomaa tullessaan Unkarin kehitysalueelle. Tienvarren kylissä näyttää joka toinen kiinteistö olevan nimeltään *Eladó*. Suomalaiset vapaa-ajanasukkaat olisivat tervetulleita varmasti myös täällä.

Vaikka lähistöllä ei liplattele Tonavan aallot eikä Balatonin laineet, niin maisemat ovat kauniita. Metsäisiä kukkuloita ja vihreitä laaksoja riittää loputtomiin. Mitä pidemmäs pohjoiseen tullaan, sitä korkeammiksi kukkulat muuttuvat.

Szendrön pikkukaupungin yläpuolella oleva linnavuori kiinnostaisi satunnaista ohikulkijaa, mutta opastus sinne on puutteelli-

nen. Kituvan kaupungin kuoppaiset kujat, hylätyt talot, ojanpenkkojen muovijätekasat ja kulkukoirat kertovat siitä, että nyt ei olla Unkarin kukoistavammalla talousvyöhykkeellä. Linna jää näkemättä, mutta Wikipedia kertoo, että reilun 4000 asukkaan Szendröllä on takanaan pitkä ja komea historia. Tulevaisuus näyttää epävarmemmalta.

Aggtelekin kylästä on Slovakian rajalle vain kilometri. Seuraavalla kerralla olisi mukava käydä myös rajan takana. Esimerkiksi **Rozsnyó** eli Roznava on vain 30 kilometrin ja **Krasnahorkan** keskiaikainen linna 40 kilometrin päässä.

Jósvafön naapurikylässä **Szinpetrissä** matkailijaa houkutellaan katsomaan maailman suurinta kirjaa. Kyse on yhden miehen mielettömästä projektista. **Béla Varga** on entinen monialaryrittäjä ja muutenkin oman tiensä kulkija. Yrittäjä itse pyörittää museota vaimonsa kanssa ja vetää myös museokierrokset. Maailman suurin kirja jää oike-

astaan museon muiden nähtävyyksien varjoon: Varga on rakentanut joen varteen ainutlaatuisen toimivan paperimyllyn, jossa voidaan valmistaa lumpupaperia juuri niin kuin sitä 1500-luvulla valmistettiin.

Museon yhdessä nurkassa on myös tarkka ennallistus **Gutenbergin** painokoneesta – jollaisia on koko maailmassa tämän lisäksi vain kaksi. Paperimyllyn takana isäntä esittelee ylpeänä upeaa puutarhaansa ja pyöryyttää vesimyllyäkin vieraiden iloksi.

Museon takapihalta nousevalle vuorenrinteelle isäntä on laittanut kivistä valtavankokoisen salamanterin. Vaikka salamanteri on Aggtelekin kansallispuiston tunnuseläin, tämä kivilisko on ainoa salamanteri, jonka me noina kolmena päivänä näimme.

Kasper Hasala

Lisätietoja mm.:

<https://www.tengerszemhotel.com/>

<http://kektura.hu/szakaszok.html>

<https://www.szallas-aggtelek.hu/>

<http://legnagyobbkonyv.hu/>

Unkarin kirjallisuuden lukupiiri jatkuu Laikun Mäkelä-kabinetissa 13.10. ja 17.11. klo 15.30

Lukupiirissä keskustellaan kahvin ja teen äärellä teosten taustasta, lukukokemuksen herättämistä ajatuksista ja tuntemuksista. Syksyllä luetaan Unkarissa suurmenestykseen nousut **Vilmos Kondorin** historiallista dekkarisarjaa *Budapest noir* 1930-40-luvun Budapestistä.

13.10. on vuorossa Budapestin synnit

Budapestin synnit on tumma ja todentuntuinen matka Unkariin kohtalokkaalla hetkellä. Syyskuu 1939. Sodan uhka on kaikkialla, mutta poliittisille pelureille ja rikollisille hetki on otollinen. Sota on syttynyt, ja Unkariin virtaa pakolaisia Puolasta. Budapestissa nuori nainen surmataan kylpylässä, ja lehtimies Gordon saa oudon vihjeen: uhri haluaa tavata hänet.

17.11. käsiteltävä Budapestin vakooja on sarjan kolmas osa

Budapest 1943. Eurooppa kiehuu, ja Unkarissakin sota näyttää väistämättömältä. Toimittaja Zsigmond Gordon on kansainvälisen vakoojan kintereillä, mutta yllättäen jäljet tuntuvatkin johtavan takaisin Budapestiin.

Lukupiiriin osallistumiseen ei tarvita unkarin kielen taitoa eikä syvempää tietoa Unkarin kirjallisuudesta. Olet tervetullut, vaikka et olisi ehtinyt aiheena olevaa teosta lukeakaan!

Ohjaajana toimii Viktória Tóth, unkarin kielen ja kirjallisuuden opettaja sekä kirjallisuusterapiaohjaaja. Rthmä on avoin ja osallistujille maksuton.

Tervetuloa mukaan!

Unkarin kielioppia helposti

Nyt se on ilmestynyt – Unkarin kielioppia helposti -kirja on saatavilla sopivasti kieli-kurssien alkaessa. – Kirja on ensimmäinen nimenomaan suomalaisille unkarin kie-len harrastajille tarkoitettu unkarin kielioppi.

Kirjan runsaat esimerkkisanat ja -lauseet ovat ny-kykieltä ja tarjoavat käyttökelpoista apua kielen-oppijoille ja käytännön puhetilanteisiin.

”Kirja on tarkoitettu erityisesti niille, jotka halua-vat käyttää kieltä jokapäiväisissä puhetilanteissa eivätkä niinkään ole kiinnostuneita kielitieteellisistä selityksistä”, tekijät **Kaija Markus, Ildikó Vecsernyés** ja **Irene Wichmann** kertovat. ”Ta-voitteena on ennen kaikkea tarjota välineitä kielenkäyttötilanteisiin ja auttaa lukijaa ymmärtä-mään unkarin kielen ominaispiirteitä.”

Tuore kirja ottaa helposti lähestyttävän, hauskan ja informatiivisen näkökulman unkarin kielioppiin.

Esimerkit on valittu pitäen silmällä erityisesti suo-menkielistä oppijaa, ja esiin nostetaan asioita, jot-ka ovat tyypillisesti haasteellisia.

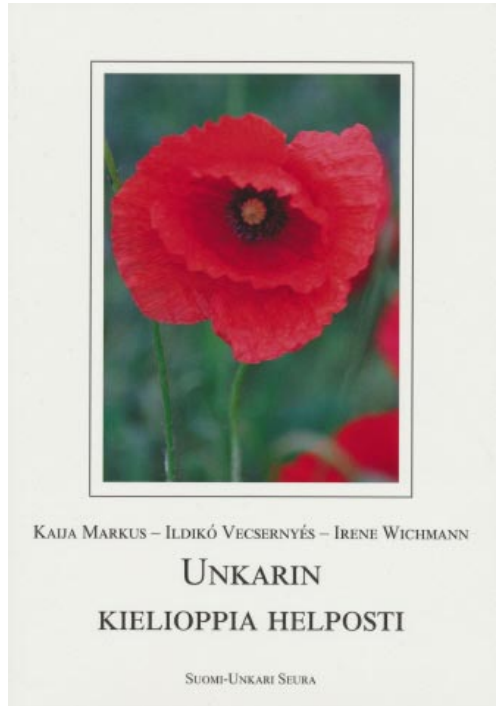
Kirja sisältää helposti käyttöön sovellettavissa ole-via ilmaisuja, mutta myös esimerkiksi verbien taivutustaulukoita. Kirjassa on myös harjoituksia ja niiden ratkaisut kielioppiasioiden kertaamista var-ten.

Kielioppikirja täydentää oivallisesti suosittua Un-karia helposti -oppimateriaalisarjaa, jossa ovat ai-emmin ilmestyneet oppikirjat ja äänitteet Unkaria helposti 1 ja 2, matkailusanasto Unkaria helposti taskukoossa sekä DVD Magyar – Maa, ihmiset, kieli.

**Kaija Markus – Ildikó Vecsernyés
– Irene Wichmann**

UNKARIN KIELIOPPIA HELPOSTI

Suomi-Unkari Seura, 2019
128 sivua, nidottu

HINTA

Suomi-Unkari Seuran jäsenille 30 e / muille 40 e
(hintoihin lisätään postituskulut)

Tilaukset: <https://suomiunkari.fi/kauppa/>

Yllä mainitut hinnat koskevat vain suoraan
Suomi-Unkari Seurasta tilattuja kirjoja.

Kirja tulee myös kirjakauppamyyntiin.

Sugrifest 2019 -ohjelma

(Järjestäjät pidättävät oikeuden muutoksiin)

Pe 18.10.2019

Sugrifest-klubi Telakalla klo 20

Virolainen esiintyjä: harmonikansoittaja Kulno Malva

Inarinsaamelainen esiintyjä: Aila-duo (Heli Aikio ja Jessika Lampi)

Suomalainen esiintyjä: Duo Liisa & Tellu (Liisa Matveinen ja Tellu Turkkia)

Liput 10 •, Rahvaanmusiikin kerhon jäsenet 5 •

SUGRIFEST 2019 - ELOKUVAT

ARTHOUSE CINEMA NIAGARA

La 5.10. klo 15.00

Elokuvanäytös ja keskustelua.

Moonika Siimets: TOVERI LAPSI (Seltsimees laps, Viro 2018) -K7- 98 min, Liput: 8,-

Elokuvanäytöksen jälkeen klo 17.00 Leelo Tungalia haastattelee Riho Laurisaar.

Ma 14.10. klo 17.00. -S- Liput: 7,-

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen (SAKK, Inari) opiskelijoiden lyhytelokuvia.

Alustus saamen kielistä ja saamelaisalueen koulutuskeskuksen toiminnasta: Sisä-Suomen Saamelaisyhdistys Bárbm ry:n sihteeri Maarit Vuolab.

Elokuvat:

Anne Seipiharju: KIELÄMIÄŠTÁREH (2019) 23 min

Aleksi Ahlakorpi: HEIDI (2017) 9 min

Niki Rasmus: GOBMAINNAS (2017) 7 min

Marjo Ulkuniemi: SOLJU (2012) 22 min

Xia Torikka: ÁHKKU (2016) 28 min

Ke 16.10. 2019

**SADAN VUODEN KUVAT - SEMINAARI
Klo 16.30–18.00 Vapaa pääsy.**

Ohjelma

Tutkija FT Jukka Relas: Sakari Pälsin Siperianmatka 1917–19.

VTM Mirja Metsola: Elokuvantekoa arktisissa olosuhteissa 1917.

Elokuvaohjaaja Kira Jääskeläinen: Elokuvantekoa Beringin salmella 2010-luvulla.

Klo 18.00-18.30 Tauko

Klo 18.30-20.30 Elokuvaesitys ja kinkonsertti. Liput: 8,-

Sakari Pälsi: ARKTISIA MATKAKUVIA (1917), säestys Pia Siirala.

Kira Jääskeläinen: POHJANKÄVIJÄIN MERKINTÖJÄ(2019).

Keskustelua näytöksen jälkeen.

To 17.10. 2019 klo 17.00 Liput: 6,-

Zoltán Török: WILD HUNGARY – A WATER WONDERLAND (Vad Magyarország? - A vizek birodalma, Unkari 2011) -S- 52 min -with English subtitles- trailer

La 19.10. klo 14.30

Moonika Siimets: TOVERI LAPSI - uusintänäytös, liput: 8,-

Su 20.10.2019 11-17

Kulttuuritalo Laikku, Tampere

SUGRIFEST – SUKUKANSAPÄIVÄ

Klo 11-17 Sukukansapäivän markkinat (Luentosali 2 krs., ruokakojuja Laikun edessä).

Myynissä ja esillä suomalaisten ja sukukansojemme teksteilejä, koruja, asusteita, kirjoja, ruokaa ja herkkuja sekä matkamuiistoja. Kansan- ja kansallispukujen tuuletusta: tuo itsesi ja pukusi!

klo 11 Tapahtuman avaus, sään salliessa ulkona Laikun edessä:

Klo 12-17 Ohjelmaa Musiikkisalissa 3. krs

klo 12-14 Symbolien kertomaa. Mitä kansallispukujen yksityiskohdat ja korut kertovat?

Kaiken maailman kansan- ja kansallispukujen tuuletus: tuo itsesi ja pukusi!

Juontamassa Kalevalaisten Naisten Liiton puheenjohtaja Ildikó Lehtinen

klo 14-17 Terveisiä suomalais-ugrilaisilta kansoilta!

Eri kansojen ohjelmaa.

Timofei Moldanov & Gennadi Keltshin: hanti-kansan lauluja ja pohjoisia perinteitä

Suomalais-ugrilaiset sometähdet: Kaksikielisten nuorten elämää Venäjällä

Tverinkarjalaisten tervehdys

Violaista ohjelmaa

Muuta vaihtuvaa ohjelmaa

Lisäksi OFF-ohjelmistossa runsaasti muuta oheisohjelmaa:

- o Tampereen Viro-viikot lokakuussa www.tampere.fi/kulttuuripalvelut
- o Muita yleisötilaisuuksia Tampereella ja ympäristössä www.suomivenajaseura.fi/sugrifest

Sugrifestii järjestämässä: Karjalan Sivistysseura, Karjalaisseurojen Tampereen piiri, Kulttuuritalo Laikku, Pirkanmaan elokuvakeskus yhteistyökumppaneineen, Pirkanmaan rakennuskulttuuriyhdistys, Pirkanmaan Tuglas-seura, Rahvaanmusiikin kerho, Sisä-Suomen Saamelaisyhdistys Bärbumu, Suomi-Venäjä-Seura, Taivaannaula, Tampere Eesti klubi, Tampere-Tartto seura, Tampereen Kalevalaiset naiset, Tampereen kaupunki/Kulttuuripalvelut, Tampereen Suomi-Unkari Seura. Lisäksi markkinoissa ja muita tapahtumissa mukana lukuisa määrä yhteistyöorganisaatioita.

Lisätiedot:

www.suomivenajaseura.fi/sugrifest

www.tampere.fi/kulttuuripalvelut

www.facebook.com/sugrifest

Suomi-Venäjä-Seura: Järjestöpäällikkö Riku Savonen, riku.savonen@venajaseura.com, +358(0)503281420

Ajankohtaista

OSASTON INTERNETSIVUT. Seuraa sosiaalisessa mediassa **facebook**-sivuamme osoitteessa **Tampereen Suomi-Unkari Seura** tai vieraile **www.sivullamme** osoitteessa **<http://www.suomiunkari.fi/osastot/word-press/tampere>**. Molempien tapahtumatiedot pyritään pitämään ajan tasalla myös Unkarin Uutisten ilmestymisten välillä.

TAPAAMISET JA ASIOINTI: Yhdistyksen puheenjohtaja ja sihteeri on tavattavissa sopimuksen mukaan **Kulttuuritalo Laikussa**. Varsinaista päivystysaikaa ei ole. Hallituksen jäsenten yhteystiedot ovat tämän lehden takakannen sisäsivulla sekä yhdistyksen internetsivuilla.

Tapahtumia syksyllä 2019

UNKARIN KIRJALLISUUDEN LUKUPIIRI pidetään seuraavina päivinä 13.10. ja 17.11. klo 15.30 alkaen Kulttuuritalo Laikun Mäkelän kabinetissa. Ohjaajana unkarin kielen ja kirjallisuuden opettaja Viktória Tóth.

SUGRIFEST 2019 -tapahtumista on poimittu seuraavat ohjelmanumerot (koko ohjelma lehtemme sisäsivuilla):

o **ELOKUVA ARTHOUSE CINEMA**

NIAGARA torstaina 17.10. 2019 klo 17.00

Zoltán Török: WILD HUNGARY – A WATER WONDERLAND (Vad Magyarország – A vizek birodalma, Unkari, 2011) – with English subtitles –S– Liput: 6,-

Jokien rytmit ja uomat vaikuttavat koko Eurooppaan ja myös Unkariin. Merikotkat, saukot ja valtava monni jakavat kosteikot monien muiden lajien kanssa. Usein paikalliset ihmiset eivät edes huomaa seuralaisiaan. Wild Hungary -Villi Unkari on heidän tarinansa ja se esitellään ennen kuvaamatonta eläinten käyttäymistä. – Ohjaaja Zoltán Török

- o **SUGRIFEST – Sukukansapäivä.** Kulttuuritalo Laikku sunnuntaina 20.10. klo 11-17. Vapaa pääsy. Sukukansamarkkinat luentosalissa ja Laikun ulkopuolella koko päivän: leivonnaisia ja ruokaa, mm. Ferin makkaroitaa, käsitöitä, kirjoja yms. Lisäksi:
- o **Kansallispukujen tuuletus,** Mitä kansallispukujen yksityiskohdat ja korut kertovat, juontajana Ildikó Lehtinen, Musiikkisali klo 12-13
- o **Kielinurkka** toteutetaan tällä kertaa kirjallisessa muodossa, valitut tekstit käännettyinä eri suom.ugrilaisille kielille, mahdollisesti niitä luetaan myös musiikkisalissa

o Paljon muuta ohjelmaa 5.10. alkaen.

RUOKAKURSSI. Valmistamme (ja syöme) unkarilaista ruokaa Kalevan seurakunnan Unkari-piirin jäsenten kanssa. Aika: lauantaina 16.11. klo 10 alkaen paikka: Kalevan kirkon keittiö. Ilmoittautuminen Helka Lumiaiselle 12.11. mennessä.

JOULUMYYJÄISET. Järjestämme perinteiset joulumyyjäisemme Kalevan kirkolla. Mausteita, unkarilaisia leivonnaisia, namusia ja gulassia. Mukana kirkon Unkari-piiri artikkeleineen ja arpajaisineen. Aika: lauantai 30.11. klo 11-13. Paikka: Kalevan kirkon aula.

PIKKUJOULU. Tuttuun tapaan tarjolla joulupuuro, glögi ja piparit. Saat joulutunnelmaa, iloista mieltä ja tapaat mahdollisesti myös joulupukin. – Tule ja tuo pieni lahja (n. 5 euroa) tullessasi! Aika: perjantai 13.12. klo 17. Paikka: Kulttuuritalo Laikun neuvotteluhuone Lauri+Viita.

Huom.: Tampereen Suomi-Unkari Seura myy *Unkarin kielioppia helposti* -teosta mm. Sugrifestin markkinoilla ja joulumyyjäisten yhteydessä.

Tampereen Suomi-Unkari Seuran hallitus 2019

Puheenjohtaja

Irmeli Kniivilä

Hatanpään puistokuja 22 D 84
33900 Tampere
puh. 050-5818471
irmeli.kniivila@gmail.com

Varapuheenjohtaja

Jorma Perälä

Viimankatu 1 A 18
33900 Tampere
puh. 040 5778616
jojuperala@gmail.com

Sihteeri

Helka Lumiainen

Koskenmäenkatu 81
37120 Nokia
puh. 040 7303820
helka.lumiainen@gmail.com

Taloudenhoitaja

Marjut Huhtinen

Simolankatu 71 as 13
33270 Tampere
puh. 040 5485116
marjut.huhtinen@gmail.com

Muut hallituksen jäsenet

Aino Erenius

puh. 050 0912010
aino.erenius@gmail.com

Kirsti Grönroos

puh. 044 2365979
gronrooskirsti@gmail.com

Simo Koho

puh. 3647617, 050-5542 426
simo.koho@kolumbus.fi

Auli Mattsson

puh. 040 7245969
auli.mattsson@gmail.com

Anne-Marie Mäkinen

puh. 050 5402343
annemariamakinen@gmail.com

Laura Panula

puh. 044 0304566
laura.panula@suomi24.fi

Zita Székely

puh. 050 5294495
zita.szekely@gmail.com

Tenho Takalo

puh. 040 7323728
tor.takalo@gmail.com

Viktória Tóth

puh. 045 2348486
tooth.viktooria@gmail.com

Posti Green

Muista!

UNKARIN KIRJALLISUUDEN LUKUPIIRI pidetään seuraavina päivinä 13.10. ja 17.11. klo 15.30 alkaen Kulttuuritalo Laikun Mäkelän kabinetissa. Ohjaajana unkarin kielen ja kirjallisuuden opettaja Viktória Tóth.

SUGRIFEST 2019 – TAPAHTUMAN ohjelma on lehtemme sisäsivulla. Ohjelmaa tarjolla runsaasti 5.10. lähtien. Sugrifest-sukukansapäivän 20.10. tapahtumat järjestetään Kulttuuritalo Laikussa.

RUOKAKURSSI Valmistetaan (ja syödään) unkarilaista ruokaa Kalevan seurakunnan Unkari-piirin jäsenten kanssa. Aika: lauantaina 16.11. klo 10 alkaen paikka: Kalevan kirkon keittiö. Ilmoittautuminen Helka Lumiaiselle 12.11. mennessä.

JOULUMYYJÄISET Perinteiset joulumyyjäisemme Kalevan kirkolla. Mausteita, unkarilaisia leivonnaisia, namusia ja gulassia. Mukana kirkon Unkari-piiri artikkeleineen ja arpajaisineen. Aika: lauantai 30.11. klo 11-13. Paikka: Kalevan kirkon aula

PIKKUJOULU. Tarjolla tuttuun tapaan joulupuuro, glögi ja piparit. Saat joulutunnelmaa, iloista mieltä ja tapaat mahdollisesti myös joulupukin. Tule ja tuo pieni lahja (n. 5 euroa) tullessasi! Aika: perjantai 13.12. klo 17. Paikka: Kulttuuritalo Laikun neuvotteluhuone Lauri+Viita.
